

SAKSFRAMLEGG

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
06.09.2018

Sak:

Videreutvikling av UiTs arbeid med de tematiske satsingsområdene

Innstilling til vedtak:

1. Det etableres to ulike virkemidler for å lykkes med satsingen på UiTs tematiske satsingsområder – ett tverrfaglig virkemiddel som skal bidra til omstilling og kvalitetsbygging i fagmiljøer som forskningsmessig er mindre utviklet og ett for ledende fagmiljøer som skal posisjonere seg for større senterdannelser.
2. Det bevilges årlig inntil 120 millioner kroner til de to virkemidlene. Institusjons- og fakultetsnivået deler kostnadene mellom seg 50:50.
3. Rektor får fullmakt til å detaljere innretningen til virkemidlene i samråd med organisasjonen.

Bakgrunn

Strategidokumentet *Drivkraft i nord – Strategi for UiT mot 2022* angir fem tematiske satsingsområder der UiT skal ha som ambisjon å utvikle verdensledende miljøer: 1) Energi, klima, samfunn og miljø; 2) Teknologi; 3) Helse, velferd og livskvalitet; 4) Samfunnsutvikling og demokratisering og 5) Bærekraftig bruk av ressurser. Hele UiT er ansvarlig for å bidra til at institusjonens fagmiljøer lykkes innen de tematiske satsingene, og strategien følges opp på alle nivåer ved UiT. To store virkemidler har så langt blitt iverksatt for hele UiT:

- Tematiske satsinger. UiT har siden 2015 gjennomført årlige, interne utlysninger, for prosjektforslag til interdisiplinære forskningsprosjekter med faglig representasjon fra minst tre fakulteter. Årlig har 15 prosjektforslag blitt evaluert av et internasjonalt fagpanel. Til nå har ti prosjekter blitt finansiert (3-4 per år), og disse har mottatt totalt 37 ph.d.-stillinger og 10,25 millioner kr i driftsmidler. Den internasjonale evalueringen av utlysningen for 2018 er pågående, og medio oktober vil tre nye prosjekter tilbys finansiering.
- Større tematiske initiativ. Flere fakulteter har gått sammen for å etablere store satsinger i bottom-up prosesser under de tematiske områdene i strategien (totalbudsjett på rundt 100 millioner kroner). Institusjons- og fakultetsnivået har dekket utgiftene 50:50 i prosjekter som strekker seg over 4-5 år. Hensikten med initiativene har vært å bygge miljøer på tvers av fakulteter som er i stand til å posisjonere seg for å være konkurransedyktige på eksterne arenaer. Så langt er det etablert én satsing på fornybar energi (ARC) og én på befolkningsundersøkelser i

nord. De større tematiske initiativene skiller seg fra de tematiske satsingene ved at de er betydelig større prosjekter (100 millioner kr \Leftrightarrow 12-15 millioner kr), at utlysningss rundene ikke er annonsert og at prosjektskissene ikke har blitt evaluert av et eksternt panel.

UiT har det siste året i flere fora diskutert hvordan satsingen på å utvikle verdensledende forskningsmiljøer innen de tematiske satsingsområdene bør videreutvikles. Som en del av en løpende vurdering av de tematiske satsingene, ble det våren 2018 gjennomført en intern evaluering av de pågående prosjektene (vedlegg 1). Denne ble gjennomført på et så tidlig tidspunkt i satsingen (kun to år etter at de første prosjektene var kommet ordentlig i gang) at det verken var mulig å evaluere kvaliteten og omfanget av forskningen eller effekten prosjekttildelingen har hatt på å bygge tverrfaglige satsinger innen de tematiske områdene. Det evalueringen imidlertid ga svar på, var hvilke grep prosjektlederne mente ville være riktig å gjøre for å bedre ordningen. Dette omfattet blant annet muligheten for samlokalisering av prosjektmedarbeidere på tvers av disipliner, endring av kravet om minimum tre deltakende fakulteter og et ønske om såkornmidler til å forfølge ideer og kjøpe forskningsinfrastruktur. Videre mente prosjektlederne at ressursinnsatsen i prosjektene isolert sett er for knapp til den krevende oppgaven det er å mobilisere til et tverrfakultært engasjement.

De større tematiske initiativene har ikke blitt evaluert i forhold til vitenskapelig kvalitet og effekt, da dette også vil være for tidlig. Virkemiddelet har likevel noen utfordringer som har blitt diskutert:

- Transparens. Virkemiddelet lyses ikke ut som en åpen konkurranse, og det er derfor reist spørsmål ved beslutningsprosessene knyttet til virkemiddelet.
- Kvaliteten til prosjektene. Siden virkemiddelet ikke er en arena som lyser ut muligheten for midler åpent, er det vanskelig å si om det er de beste og strategisk riktige prosjektene ved UiT som fremmes for styret. Dette forsterkes av at kvaliteten til prosjektet ikke blir evaluert av et eksternt panel eller holdt opp mot andre initiativ.
- Økonomi. Dette er store prosjekter som søkes etablert ad hoc og uavhengig av den årlige budsjettprosessen ved UiT, noe som gir liten økonomisk forutsigbarhet.

Samtidig, så har de store tematiske prosjektene som har blitt etablert skapt entusiasme på tvers av fakulteter, de har HumSam-miljøene godt integrert i prosjektene og i Technopolis sin evaluering av tverrfaglig forskning i Norge¹, nevnes kombinasjonen av top-down og bottom-up prosesser ved UiT i svært positive ordelag.

Forskningsstrategisk utvalg diskuterte i møte den 14.6.18 hvordan UiT best styrker sin satsing på strategiens tematiske satsingsområder. Utvalget var opptatt av at de store bottom-up prosessene bør bli mer transparente, og at de bør ses i sammenheng med både de tematiske satsingene og en helhetlig bruk av UiTs strategiske midler. De foreslo å øke prosjektstørrelsen i de tematiske satsingene slik at de erstatter både de tematiske satsingene og de større tematiske initiativene. Utvalgets argumentasjon for større prosjekter under de tematiske satsingene var at dette:

- vil imøtegå prosjektledernes vurderinger om at det kreves mer ressurser for å bygge reelt samarbeid på tvers av fagområder enn det som stilles til rådighet i dagens tematiske satsinger
- kan bidra til faglig omstilling ved UiT, slik at vi retter de faglige stillingene inn basert på hvor vi vil i stedet for historisk stillingsinnretning

¹ Case Study Review of Interdisciplinary Research in Norway
https://www.forskningsradet.no/en/Newsarticle/Opportunities_and_challenges_for_Norwegian_interdisciplinary_research/1254035128689/p1177315753918

- vil kunne være et virkemiddel for å forberede søknader om Sentre for fremragende forskning (SFF), Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI), Forskningssentre for miljøvennlig energi (FME), Sentre for fremragende utdanning (SFU) og andre større eksternt finansierte prosjekter (eks. EU)

Utvalget ønsket videre at de tverrfaglige prosjektene ikke skulle bli så store at det hemmer miljøenes motivasjon for å søke om eksterne midler, og fant at prosjekter som er omtrent dobbelt så store som dagens prosjekter vil være riktig størrelse for å kunne få til reelle satsinger på tvers av fakulteter. Dette betyr at rammene for hvert tverrfaglige prosjekt vil være inntil 30 millioner kr. For å gi bedre forankring av prosjektene i fakultetene, var det også ønsket at prosjektene vurderes i en to-trinns evalueringsprosess (forskningsstrategisk utvalg/utvidet ledermøte => internasjonalt panel) og at kostnadene knyttet til prosjektene deles 50:50 mellom fakultets- og institusjonsnivået.

Universitetsdirektørens vurdering

Fagmiljøer av ulik modenhetsgrad krever forskjellige virkemidler og tidsperspektiver for å lykkes i eksterne konkurransearenaer. Det er derfor behov for virkemidler som både har et kortere og et mer langsiktig perspektiv for å lykkes innen de tematiske satsingsområdene til UiT. Basert på den forutgående diskusjonen med organisasjonen, mener universitetsdirektøren at vi innen de tematiske satsingsområdene bør ha to ulike virkemidler på institusjonsnivå for å fremme fagmiljøer:

- ett tverrfaglig virkemiddel som skal bidra til omstilling og kvalitetsbygging i fagmiljøer som forskningsmessig er mindre utviklet, og
- ett virkemiddel som er innrettet mot våre fremste fagmiljøer slik at de skal ha mulighet til å lykkes på de mest prestisjetunge nasjonale og internasjonale konkurransearenaene for forskningsgrupper (SFF, SFI, FME, SFU, EUs rammeprogram, etc.).

Disse to virkemidlene krever ulik innretning og at prosjektenes kvalitet vurderes ut ifra ulike sett kriterier.

Det er et tydelig ønske fra prosjektledere, prodekaner for forskning og dekaner at prosjektene som skal fremme faglig utvikling på tvers av fakulteter må være større enn prosjektene som i dag er finansiert under de tematiske satsingene. Universitetsdirektøren støtter dette, og mener at en ramme på inntil 10 millioner kroner over fire år per fakultet per prosjekt, der kostnadene deles 50:50 mellom institusjons- og fakultetsnivået, vil være riktig for å skape aktivitet som fremmer fagmiljøenes evne og motivasjon for å lykkes på eksterne konkurransearenaer. Samtidig bør den øvre ressurstildelingen til hvert prosjekt ikke overskride 30 millioner kroner.

For virkemiddelet som er innrettet mot våre fremste fagmiljøer, vil prosjektene være mer spisset mot ett eller noen få fagmiljø og derfor nødvendigvis ikke stille krav om at flere fakulteter er involvert. Universitetsdirektøren mener også for dette virkemiddelet at en ramme på inntil 10 millioner kroner per fakultet per prosjekt, der kostnadene deles 50:50 mellom institusjons- og fakultetsnivået, vil gi mulighet for fleksibel og god tilpasning av ressurstildelingen utfra prosjekts egenart. Siden dette vil være et virkemiddel der varigheten til prosjektene vil variere avhengig av hvilken ekstern finansieringskilde prosjektene rettes mot, anbefaler universitetsdirektøren at det maksimalt tildeles 7,5 millioner kroner per år, oppad begrenset til maksimalt 30 millioner kroner.

Under dagens ordning, tildeles det årlig midler til tre nye, tverrfakultære prosjekter á 12-15 millioner kroner hver. Med de økte rammene det her foreslås tildelt til hvert prosjekt, anbefaler universitetsdirektøren at antall nye tverrfakultære prosjekter reduseres til to per år. Tilsvarende, anbefales det også en ramme på to prosjekter per år for virkemiddelet som er rettet mot våre

fremragende miljøer. Institusjonsnivåets bidrag til finansieringen av virkemidlene (50 % av finansieringen) vil hentes fra de strategiske midlene til universitetet og fra poolen for rekrutteringsstillinger.

For å skape transparens, forutsigbarhet og større sikkerhet for at det er de riktige prosjektene som finansieres, mener universitetsdirektøren at de sentrale virkemidlene som benyttes for å lykkes innen de tematiske satsingsområdene bør være åpent utlyst internt og kvalitativt vurdert av et eksternt, internasjonalt sammensatt panel. Detaljeringen av innretningen til begge virkemidlene vil utarbeides i samråd med organisasjonen.

Jørgen Fosslund
universitetsdirektør

Pål Vegar Storeheier
forskningsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Pål Vegar Storeheier